

Zoals U uit vorige columns heeft gedestilleerd, was ik een échte verslaafde etalagevoyer. Als jochie stond ik stil bij met name banketbakkerijen met ronddraaiende toptaarten c.q. acrobatische zwarte pieten en bij feestwinkeltjes vol kleurige vlaggen en maskers, kleine goocheltrucjes en kaartspellen met dames met ontblote borstjes. Als ik al fietsend langs de Stadhouderskade 127 kwam, moest ik altijd even in de etalage kijken bij 'de vakmannen van de ronde ballen', vroeger van het arme uitstervende medeschepsel de olifant gemaakt, maar heden ten dage gelukkig van precies de goede kunststof. Het was ook de enige sport waar ik me mee bezig hield: carambolebiljarten c.q. snooker-biljarten. Hier wat info voor de belangstellende Gijssielezer:

Gijsbreght.... Carambóle!

'AMSTERDAM, BILJÁRT STAD'

Billardfabriek "*Wilhelmina*" op de Stadhouderskade 127

Bron

https://nl.wikipedia.org/wiki/Billardfabriek_Wilhelmina#/media/Bestand:Stadhouderskade_127_BiljartFabriekWilhelmina02b.jpg

Zie ook: https://nl.wikipedia.org/wiki/Billardfabriek_Wilhelmina

Mijlpalen uit een eeuw Amsterdams Biljarten !

Het jaar 1911, nu plusminus 'n eeuw geleden, was belangrijk voor de biljartsport in Nederland en Amsterdam in het bijzonder! Er ontstonden twee Amsterdamse verenigingen die nog steeds bestaan: 'Insulinde' (Nu: 'HET-EY/Insulinde') en 'ABC Rembrandt'. En hier werd de 'Nederlandsche Biljartbond' opgericht, die zich sinds 1951 Koninklijk mag noemen.

Bron

<https://onsamsterdam.nl/artikelen/mijlpalen-uit-een-eeuw-amsterdams-biljarten>

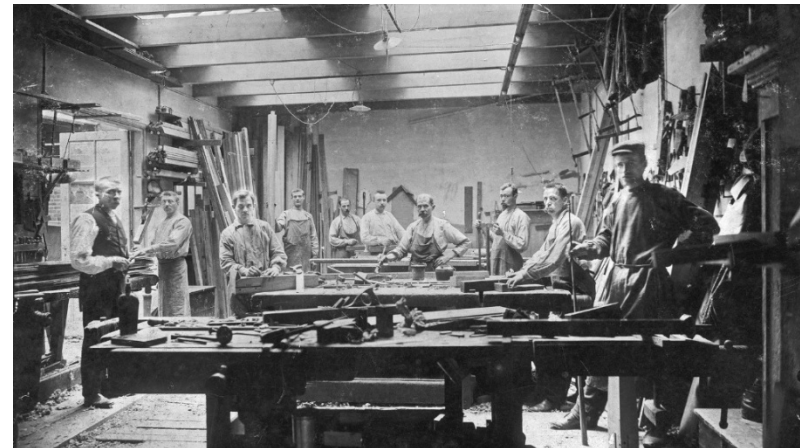

Hierboven:

1930: Aankomst biljarters voor het 'Internationaal Tournooi' georganiseerd door Biljartvereniging 'Insulinde' Centraal Station. Van links naar rechts: G. Bosje, Esser, J. Swering, de Belg T. Moons, (welke winnaar werd) Gehrels, Wijnberg Damman, J. Sweering.

bron

<https://archieff.amsterdam/beeldbank/detail/fa69b514-c4b4-8378-cebf-575402176820>

Biljarts van de '**Amsterdamse Billardfabriek Wilhelmina**' (↑) staan in duizenden etablissementen! In café Eik & Linde aan de Plantage

Middenlaan, bijvoorbeeld. "Dit biljart is het hart van ons café", zegt de kasteleinse, terwijl een ouder echtpaar op hun vaste dinsdagmiddag een potje speelt.

'Café Eik & Linde' mét billard aan de Plantage Middenlaan 22 A bronnen:

https://www.tripadvisor.nl/LocationPhotoDirectLink-g188590-d1899034-i139791397-Cafe_Eik_en_Linde-Amsterdam_North_Holland_Province.html

<https://www.buurtorganisatie1018.nl/agenda/2020/9/3/3-september-2000-u-buurtspreekuur-plantage-weesperbuurt-in-eik-en-linde>

Of bij kunstenaarssociëteit '*Arts et Amicitiae*' aan het Rokin, waar al tientallen jaren een onverwoestbaar exemplaar staat. Een vaste speler zegt over z'n maatje, net voordat hij gaat stoten: "Hij moet altijd lachen wanneer hij goed op dreef is." Korte pauze en dan luider, zodat de ander het goed kan horen: "Ik heb hem al een tijd niet horen

lachen." Stoffenhandelaar Izak Barend Salomon (1863-1945) stichtte zijn 'billardfabriek' in 1898, het jaar waarin prinses Wilhelmina koningin der Nederlanden werd. De overlevering wil dat hij zijn bedrijf niet naar de jeugdige vorstin noemde, maar naar zijn geliefde, Wilhelmina Bloemgarten (1874-1962), met wie hij zich in april 1904 zou verloven. Ze trouwden op 22 mei 1905. Volgens de officiële annalen (en de huidige eigenaren) begon Salomon zijn biljartmakerij kleinschalig in een pand aan de Stadhouderskade 5. Maar het tijdschrift 'Industriële Nederland' meldde in 1921 dat de start in 1902 was geweest in een souterrain aan een van de burgwallen van de oude stad. 'Een prins'lijk wapen dekt een koninklijk fabricaat' heette het boekje dat in 1928 verscheen bij het officiële zilveren jubileum van de fabriek. Het wapen boven de ingang aan de Stadhouderskade is dan ook van prins-gemaal Hendrik en niet van koningin Wilhelmina. Na zijn bezoek in 1910 aan de kraam van het bedrijf op de Jaarbeurs in Utrecht werd de biljartfabriek hofleverancier. Het kleurige wapen heeft boven het baldakijn de Nederlandse Koningskroon. Links biedt de Nederlandse leeuw ondersteuning, rechts de griffioen van het Groothertogdom Mecklenburg. Het schild zelf heeft vier afbeeldingen: het Nederlandse wapen, het wapen van de stad Rostock, het stamwapen van Mecklenburg (een stierenkop met 'halsvel') en de kleuren van het wapen van het Graafschap Schwerin. Onderaan staat de lijfspreuk van Prins Hendrik: 'Per aspera ad astra': via moeilijkheden naar de sterren. Sinds 1911 is dit het adres op de Stadhouderskade: nummer 127. In de grote achtertuin, die doorliep tot de Hemonylaan, mocht een werkplaats worden gebouwd. Tegenwoordig is die bijna 300 vierkante meter groot. In de jaren twintig werkte hier als timmerman onder anderen Jan Mens, de schrijver van Amsterdamse klassiekers als 'De kleine waarheid' en 'Griet Manshande' en stond ook de architect Hendrik Berlage – inmiddels op hoge leeftijd – er aan biljarttafels te schaven. Amsterdam was destijds een grote speler in het internationale biljartwezen. Clubs als Billiard-Vereeniging Amsterdam, Insulinde, ABC Rembrandt, HET-EY ('Houdt Er Trouw Effect Yn') en KRAS waren met naam en faam bekend. De vier letters van de laatste betekenden volgens sommigen 'Kijk Rustig Alvorens te Stoten', volgens anderen 'Komt Raekt Alles Suyver!'. Op de Stadhouderskade hangen tientallen foto's van biljartzalen uit de glorie tijd, zoals Hotel Krasnapolsky, Heck en De Kroon op het Rembrandtplein, Café Suisse in de Kalverstraat, Dubois en Witteveen op de Ceintuurbaan en De Ysbreeker aan de Weesperzijde. In 1928 werd in het Gebouw van de Maatschappij voor den Werkenden Stand aan de Kloveniersburgwal het wereldkampioenschap biljarten gehouden. Izak Salomon was een pionier. Hij bedacht 'de vijfde poot' midden onder de tafel. Geen overbodige luxe: een biljart weegt al snel zes- à zevenhonderd kilo, omdat onder het laken een 45 tot

60 millimeter dikke leistenen ondergrond schuilgaat. Café De Ysbreeker, in de hoogtijdagen een belangrijk biljartcentrum, was een van de eerste locaties waar hij zijn vijfpoetbiljart afleverde. Salomon was zelf ook een begenadigd biljarter, die geregeld meedeed aan wedstrijden en biljartanalyses schreef voor De Telegraaf. Kenners prezen Salomons biljarttafels. Zo schreef de legendarische Franse kampioen Charles Faroux in 1920 aan hem: "Wij hebben geen speelmateriaal dat te vergelijken is met de magnifieke en zuivere Wilhelmina-biljarts." Toen Faroux in 1921 meedeed aan de wereldkampioenschappen ankerkader 45/2 (het latere 47/2) in Parijs, liet hij voor zichzelf biljartballen van Wilhelmina overkomen. En de Duitse kampioen Albert Poensgen schreef (ook in 1921) in De Carambole over wedstrijden in De Ysbreeker: "De vier biljarten van de door 'Herr Direktor' I.B. Salomon geleide firma Wilhelmina waren boven elk compliment verheven. Goed gelegd, feilloze leiplatten, voortreffelijke stootbanden met een krachtige, gelijkmatige weerkaatsing, zeer verfijnd doek en vlekkeloze ballen; dit allemaal is het kenmerk van deze firma. Ik moet vaststellen dat ik zulk perfect materiaal zeer zelden heb aangetroffen. En beter zelfs nog nooit." In 1941 werd de biljartfabriek door de bezetter onteigend en omgedoopt tot Billardfabriek J. Slot. Het echtpaar Salomon (woonachtig De Lairessestraat 46) werd opgepakt en kwam terecht in Theresienstadt. Izak Salomon overleefde de oorlog niet. Zijn vrouw wel, zij overleed in Amsterdam op 10 oktober 1962. Na de bevrijding slaagde Izaks neef Jacques (1893-1974) erin het bedrijf terug te krijgen en hij herstelde de oorspronkelijke naam. Omdat hij en zijn vrouw Gretha geen kinderen hadden en er dus geen opvolgers waren, verkochten ze op 15 juli 1963 'Wilhelmina' aan de biljartkampioen Cees van Oosterhout (1930-2015). Van Oosterhout – hij was toevallig net als op koningin Wilhelmina op: 31 augustus jarig – gold als ambassadeur van de biljartsport. Cees van Oosterhout was "de man met fluwelen handen en het gezicht van een bokser", schreef de journalist Peter Knegjens eens. Geboren in een Rotterdamse horecafamilie groeide hij tussen de biljarttafels op en kreeg hij de kunst van het carambolebiljart met de papepel ingegoten. In de jaren vijftig en zestig oogste hij nationaal en internationaal succes in diverse stijlen, zoals bandstoten, driebanden en libre. Hij was adviseur van de Koninklijke Nederlandse Biljart Bond, schreef van 1985 tot 1991 columns in het blad 'Biljart' en maakte reizen naar het Verre Oosten en Westen om de biljartsport te promoten. Ook organiseerde hij toernooien voor de 'Billiards Worldcup Association'. Op latere leeftijd beoefende hij nog het kunststoten, het 'billard artistique'. Sinds de dood van vader Cees in 2015 bestieren de oudste zoon Paul van Oosterhout (60) en zijn broer Robèrt (59) de biljartfabriek, terwijl hun zus Isabelle (57) er parttime werkt. "Biljarten, dat zit in je bloed", zegt Paul. In de statige

directiekamer met glas-in-loodramen hangt aan de wand nog altijd het haakje waar hun vader steevast zijn colbert ophing. De kamer biedt door een raampje uitzicht op de lageregelegen werkplaats. Er staan tafels in alle productiestadia. Er wordt geschuurd, gekeken en gemeten, nog eens geschuurd, nog eens gemeten. Handen glijden over het leisteen, over het hout, over het textiel in alle kleuren. De leistenen plaat onder het laken moet spiegelglad zijn – en dat is bij Billardfabriek Wilhelmina écht spiegelglad. "Als je er een ijzeren liniaal op legt met sigarettenvloeijsjes eronder, moeten die vloeijsjes overal klem blijven zitten", zegt Paul van Oosterhout. In de werkplaats staat nog de antieke ballendraaier waarmee vroeger ivoren ballen werden bijgeslepen. Jarenlang prijken in de etalage echte olifantslagtanden als aanbeveling. Sinds 1965 wordt met kunststof ballen gespeeld. Van Oosterhout demonstreert het verschil. Hij maakt eerst een carambole met de kunststof ballen en daarna met de ivoren ballen. Het ketsen van het ivoor is muziek in zijn oren. In de hoek staat ook een loodzware slijpslee met vier handvatten. Vier man konden uren bezig zijn om handmatig de leistenen ondergrond vlak te slijpen. De vraag mag minder zijn dan vroeger, de zorg en de toewijding zijn er niet minder om. De tijdgeest klopt op de deur. Tegenwoordig is poolbiljart populair – in de werkplaats is zelfs een tafel in de maak met demontabele stootranden die in een handomdraai kan worden omgebouwd tot een tafel met pockets – en ook tafelfoetballen en dartbords zijn in de verkoop. Maar de core business blijven de caramboletafels, die Wilhelmina levert aan cafés, speelhallen en particulieren, van Zuid-Korea en het Midden-Oosten tot New York. En warempel, ook veel horecaondernemingen in Amsterdam willen toch weer een biljart, zoals het vorig jaar geopende restaurant Entrepot. Onder ouderen leeft het biljarten als altijd. Cees van Oosterhout wist het al: "Zolang je ogen niet weigeren en je handen niet trillen, kan je biljarten blijven beoefenen", was een van zijn stokpaardjes. Laatst is er nog een biljart afgeleverd bij Het Amstelhuis aan de Amsteldijk. De gerenommeerde Amsterdamse biljartleraar Gerard Klinkert (69) geeft les op een biljart van Wilhelmina. Hij praat vol lof over Cees van Oosterhout: "Hij was een gigantische goede biljarter, een alleskunner, een godheid in de biljartsport, die iedereen op dezelfde manier behandelde. Of het nou de Vlaamse grootmeester Raymond Ceulemans was of een beginneling. Dankzij hem en zijn opvolgers heeft Wilhelmina nog steeds zo'n goede naam. Iedereen weet dat dit bedrijf kwaliteit levert." Cees van Oosterhout zei in 2008 in een interview in Het Parool dat hij niet van plan was om ooit uit Amsterdam te verkassen: "Ik zit liever op de Stadhouderskade dan ergens tweehoog op een industrieterrein." Zoon Paul heeft tien jaar later ook geen plannen om Amsterdam te verlaten. Vorig jaar is de toonzaal volledig gerenoveerd en opgepoetst. Zus Isabelle

heeft het loodzware wapen van prins Hendrik eigenhandig gerestaureerd, beschilderd en gelakt. Het schittert in volle glorie boven de ingang. In Frankrijk was biljarten in de 15de eeuw een veldspel, later verplaatste het zich naar binnen, eerst op de vloer en later op een tafel, met bekleding groen als gras. Twee ballen werden verschoven met stokken met een lepelachtig uiteinde; het oud-Frans voor zo'n (speel)stok, bille, gaf de sport zijn naam. Als de bal dicht bij de rand lag, gebruikten de spelers het smalle, puntige achtereinde van de stok, de 'staart' – in het Frans: queue, vanwaar 'keu'. Er is een prent van Adriaen van de Venne uit 1625, waarop Frederik Hendrik en zijn echtgenote en Elizabeth Stuart, de 'Winterkoningin', een partijtje spelen: twee ballen op een tafel met zes gaten, een poortje en een opstaand blokje, de 'koning'. Het biljartspel heeft zich sindsdien steeds verder ontwikkeld. In 1823 kreeg de keu een leertje op de punt – de pomerans – zodat de speler zijeffect kon geven, sinds 1835 werd leisteen gebruikt als ondergrond en vanaf 1845 was er de rubberen stootband.

bron <https://onsamsterdam.nl/artikelen/perfecte-biljarts>

Zie ook: <https://archieff.amsterdam/inventarissen/details/30034>

Zie ook <https://www.joodsamsterdam.nl/billardfabriek-wilhelmina/>

'Billardfabriek Wilhelmina' aan de Stadhouderskade bestaat al sinds 1898! Oprichter Izak Barend Salomon had als devies: 'Vóór alles éérste klasse materiaal!!' Biljarters prezen de tafels, talloze kampioenschappen zijn erop gespeeld. 'Wilhelmina' wás en is een écht

Amsterdáms kwaliteitsmerk!

bron <https://onsamsterdam.nl/artikelen/perfecte-biljarts>

Cees van Oosterhout, kampioen én biljartfabriekdirecteur

https://nl.wikipedia.org/wiki/Cees_van_Oosterhout

↓ Nederlandse tópbiljarters:

Dick Jaspers Jean Paul de Bruijn Barry van Beers Raimond Burgman
Glenn Hofman Dave Christiani Jack Wijnen Frans van Schaik Jean van Erp
Raymund Swertz Joey de Kok Therese Klompenhouwer Kay de Zwart
Jeffrey Jorissen Adrie Demming Jerry Hermans

 © *Snookeraar Gijsie* 😊